

## CRIME DE RĂZBOI: ASPECTE JURIDICE ȘI INTERNAȚIONALE

### WAR CRIME: LEGAL AND INTERNATIONAL ASPECTS

CZU: 341.322.5:341.413

<https://doi.org/10.59295/spd2025j.28>

**Dan AMARINE**, drd, România

ORCID: 0009-0008-9534-5250

E-mail: dan\_amarine@yahoo.com

*Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova*

**Summary.** *This article explores the complex legal framework and implications surrounding war crimes, focusing on their definition, historical evolution, prosecution mechanisms, and contemporary challenges. Through normative and comparative analysis, it examines international treaties, customary law, and the role of institutions such as the International Criminal Court. The study highlights both the legal progress and the political obstacles that affect the enforcement of international humanitarian law. Case studies and jurisprudential examples are used to illustrate recurring patterns and evolving interpretations. Ultimately, the paper underlines the importance of accountability, victim protection, and universal jurisdiction in the fight against impunity for war crimes.*

**Keywords:** *war crimes, international law, criminal justice, international criminal court, humanity.*

### INTRODUCERE

Crimele de război reprezintă una dintre cele mai grave încălcări ale dreptului internațional umanitar. Acestea implică acte de violență extremă comise împotriva civililor, prizonierilor de război sau altor persoane protejate în timpul conflictelor armate.

Definirea acestor fapte și încadrarea lor juridică au fost stabilite de-a lungul timpului prin tratate internaționale, începând cu Convențiile de la Geneva (1949) și culminând cu Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale [1].

Dintre toate crimele aflate sub jurisdicția Curții Penale Internaționale, sigur crimele de război sunt cele mai vechi, combatanții fiind judecați, încă din cele mai îndepărtate timpuri, pentru încălcări ale regulilor conflictului armat. În cadrul Conferinței de la Roma pentru adoptarea Statutului Curții Penale Internaționale, crimele de război au fost definite cât mai detaliat posibil.

Infracțiunile grave sunt, în special, violări grave ale normelor de drept internațional umanitar. Independent de Statutul de la Roma, în conformitate cu Convențiile de la Geneva, statele trebuie să adopte legislația necesară prin care să asigure sancționarea penală eficientă a celor ce comit sau ordonă comiterea oricăror dintre încălcările grave, de a căuta astfel de persoane și de a le aduce, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor de judecată proprii.

Așadar, crima de război este fapta de încălcare a legilor războiului din timpul unui conflict armat, care cade sub incidența dreptului internațional. Încălcarea legilor războiului poate fi făcută de o persoană sau un grup, de militari sau civili. Orice violare a legilor războiului în conflictele militare dintre state sunt considerate crime de război, pe când violările legilor războiului în cadrul conflictelor interne cad sub incidența dreptului național.

### **EVOLUȚIA CONCEPTULUI DE CRIMĂ DE RĂZBOI**

Legile războiului sau tradiții care să reglementeze conflictele au existat de multe secole, iar încălcarea acestor legi a fost pedepsită diferit de-a lungul istoriei. La cumpăna dintre secolele al XIX-lea și al XX-lea, comunitatea internațională a simțit nevoie să sistematizeze numeroasele tradiții, legi și reguli încă nescrise în Convențiile de la Haga. Conceptul modern de crimă de război a fost dezvoltat în timpul Proceselor de la Nürnberg, având ca bază definițiile din Carta de la Londra cu privire la Tribunalul militar internațional publicată la 8 august 1945. Pe lângă crimele de război, Carta definea crimele împotriva păcii și crimele împotriva umanității. Termenul crimă de război este definit în partea a doua a articolului 8 din Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, potrivit căruia acesta se referă la:

- a) încălcări grave ale Convenției de la Geneva din 12 august 1949, și anume, oricare dintre următoarele acte împotriva persoanelor sau bunurilor protejate în conformitate cu prevederile Convenției:
  1. crimă premeditată;
  2. tortura sau tratamentul inuman, inclusiv experimentele biologice;
  3. cauzarea în mod intenționat de suferințe mari sau vătămări corporale grave sau daune asupra sănătății;
  4. distrugerea ilegală, lipsită de sens și pe scară largă a patrimoniului, care nu necesită implicare militară;
  5. obligarea unui prizonier de război sau a unei alte persoane să servească în forțele armate ale unei puteri ostile;
  6. să priveze în mod intenționat un prizonier de război sau altă persoană de dreptul la un proces echitabil;
  7. deportarea ilegală, transferul sau privarea ilegală de libertate;
  8. luarea de ostatici.
- b) alte încălcări grave ale legilor aplicate în conflictele armate internaționale în cadrul stabilit al dreptului internațional, și anume oricare dintre următoarele acte:
  1. atacuri planificate asupra civililor care nu sunt direct implicați în acțiuni militare;
  2. atacuri planificate asupra obiectelor civile, obiecte care nu sunt ținte militare;
  3. atacuri planificate asupra personalului, a instalațiilor, a materialelor, a unităților sau a vehiculelor implicate în furnizarea de misiuni de asistență umanitară sau de menținere a păcii, în conformitate cu Carta Organizației

Națiunilor Unite, atâta timp cât acestea au dreptul la protecția civililor sau a obiectelor civile privind dreptul internațional al conflictelor armate;

4. săvârșirea unui atac, atunci când se știe că un astfel de atac va provoca moartea sau rănirea civililor sau daunele aduse obiectelor civile vor fi pagube grave asupra mediului natural, ceea ce este în mod evident incomensurabil cu superioritatea militară generală;
5. atacul asupra țintelor neprotejate și ne-militare ale unui oraș, al unui sat, al unei locuințe sau al unei clădiri sau al bombardării prin orice mijloace.

### CADRUL LEGAL INTERNAȚIONAL

Principiile și normele de drept internațional, referitoare la conducerea ostilităților, la mijloacele și metodele de luptă la care se recurge în cadrul conflictului armat, inclusiv la limitele în care acestea pot fi folosite, ca și cele privind protecția, la condițiile speciale ale acțiunilor de luptă, a anumitor categorii de persoane și bunuri, se aplică în mod egal și nediferențiat tuturor părților implicate în conflict [2].

Menirea acestor reguli este de a limita efectele distructive ale confruntărilor militare și de a împiedica producerea de distrugerii inutile, de a umaniza, pe cât posibil, prin limitarea ostilităților și atenuarea rigorilor acestora, în măsura în care necesitățile militare o permit, recurgerea la forța armelor și de a-i determina pe combatanți de a se abține de la excese, dincolo de orice rațiune și justificare.

Principiile fundamentale, precum și principalele reguli ale dreptului pozitiv în materie, sunt cuprinse în Convenția a IV-a de la Haga din 1907 referitoare la legile și obiceiurile războiului terestru și regulamentul anexă al acesteia, precum și în cele patru Convenții de la Geneva din 1949 privind protecția victimelor războiului, care se referă la îmbunătățirea soartei răniților și bolnavilor din forțele armate în campanie, la îmbunătățirea soartei răniților, bolnavilor și naufragiaților forțelor armate maritime, la tratamentul prizonierilor de război, și la protecția persoanelor civile în timp de război, ale căror prevederi au fost reafirmate și dezvoltate în 1977 prin două protocoale adiționale, care privesc protecția victimelor conflictelor armate internaționale, respectiv neinternaționale. Principiul fundamental al dreptului conflictelor armate este că părțile aflate în conflict nu trebuie să cauzeze adversarului daune disproporționate față de scopul războiului, care este acela de a distruge sau de a slăbi potențialul militar al inamicului și nu inamicul însuși. De aici rezultă alte două principii fundamentale și anume că persoanele puse în situația de a lupta și cele care nu participă la ostilități trebuie să fie tratate cu omenie, protejate și respectate și că părțile la un conflict armat nu au dreptul nelimitat în alegerea mijloacelor și metodelor de luptă pe care le folosesc. Din aceste principii fundamentale decurg și alte principii care stau la baza atât a reglementărilor privind folosirea mijloacelor și a metodelor de luptă, cât și a celor privind protecția persoanelor victime ale războiului. Un prim asemenea principiu este că fiecare persoană protejată are dreptul la respectul vieții sale, al integrității fizice și morale și a atributelor inseparabile ale personalității. Persoana căzută în luptă este inviolabilă, iar inamicul care se predă tre-

buie să i se cruțe viața. Nimeni nu trebuie să fie supus la torturi fizice sau mentale, nici la pedepse corporale sau tratamente crude ori degradante. Fiecărei persoane trebuie să i se recunoască personalitatea sa juridică, ea având dreptul la respectul onoarei, al drepturilor sale familiale, al convingerilor și obiceiurilor.

Convențiile de la Geneva din 1949 și protocoalele adiționale constituie pilonii fundamentali ai dreptului internațional umanitar [3].

Statutul Curții Penale Internaționale adoptat în 1998 a consolidat aceste prevederi, stabilind jurisdicția asupra crimelor de război, crimelor împotriva umanității și genocidului.

### **MECANISME DE URMĂRIRE PENALĂ**

Curtea Penal Internațională (CPI) are jurisdicție asupra a 4 tipuri de infracțiuni:

1. Genocidul ( art. 6)
2. Crimele împotriva umanității ( art. 7)
3. Crimele de război ( art. 8)
4. Crima de agresiune ( art. 8 bis)

Pe lângă CPI, tribunalele ad-hoc precum cele pentru fosta Iugoslavie – International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY) s-au înființat cu scopul judecării persoanelor responsabile de crime internaționale comise în conflictele armate din fosta Iugoslavie, restabilirii păcii și justiției în regiune, respectiv combaterii impunității și reafirmarea normelor dreptului internațional umanitar. Aceste instituții împreună cu Tribunalul Penal pentru Rwanda (ICTR), au demonstrat voința comunității internaționale de a combate impunitatea [4].

Cu toate acestea, provocările rămân, în special în cazurile în care statele refuză cooperarea cu aceste instituții.

### **PROVOCĂRI ȘI CONTROVERSE CONTEMPORANE**

Politizarea justiției internaționale și lipsa universalității CPI sunt două dintre cele mai mari obstacole în fața unei aplicări eficiente a dreptului internațional penal [5].

De asemenea, dificultățile în colectarea probelor și protejarea martorilor afectează în mod semnificativ procesul de justiție.

### **CAZURI NOTABILE ȘI JURISPRUDENȚĂ**

Cazul Lubanga a fost prima condamnare emisă de CPI pentru recrutarea și folosirea copiilor soldat ( sub 15 ani);

De asemenea, procesele din Ucraina și Siria oferă noi perspective asupra adaptării normelor juridice internaționale la conflictele moderne.

### **CONCLUZII**

Comunitatea internațională a demonstrat că este capabilă să negocieze și să ajungă la înțelegeri privitoare la adoptarea unor instrumente juridice internaționale complicate,

care codifică reguli existente, elaborează altele noi, dar creează și instituțiile necesare implementării acestora.

Asigurarea responsabilității pentru crimele de război este esențială pentru menținerea păcii și securității internaționale.

Dezvoltarea continuă a mecanismelor internaționale de justiție penală este un semn al maturizării dreptului internațional public.

**REFERINȚE:**

1. Beatrice Onica-Jarka, *Drept internațional umanitar – note de curs*, Editura Universul Juridic, București, 2011, p.173.
2. Statutul Curții Penale Internaționale, art. 8, [http:// www.cab1864.eu/upload/ STATUTUL%20CURTII%20 PENALE%20INTERNATIONALE.pdf](http://www.cab1864.eu/upload/STATUTUL%20CURTII%20PENALE%20INTERNATIONALE.pdf), accesat la 20 iunie 2025.
3. Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, Statutul Tribunalului Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie, document nr. S/RES/827/25 mai 1993, art. 7, [http://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Statute/ statute\\_827\\_1993\\_en.pdf](http://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Statute/ statute_827_1993_en.pdf), accesat la 21 iunie 2025.
4. Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, Statutul Tribunalului Penal Internațional pentru Ruanda, document nr. S/RES/955/8 noiembrie 1994, art. 4, [https:// documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/140/97/ PDF/ N9514097.pdf?OpenElement](https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/140/97/PDF/N9514097.pdf?OpenElement), accesat la 20 iunie 2025.
5. Statutul Curții Penale Internaționale, art. 8, alin. 1, [http://www.cab1864.eu/ upload/STATUTUL%20CURTII%20 PENALE%20INTERNATIONALE.pdf](http://www.cab1864.eu/upload/STATUTUL%20CURTII%20PENALE%20INTERNATIONALE.pdf), accesat la 20 iunie 2025.